

Täysistunto

Tiistai 22.10.2019 klo 14.00—16.55

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.01 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tämä nyt käsittelyyn tuleva hallituksen esitys on monella tapaa tärkeä. Se on tärkeä, koska sillä vahvistetaan kuluttajien oikeuksien toteutumista. Se on tärkeä, koska sillä turvataan rehellisten yritysten toimintaedellytykset ja edistetään tervettä kilpailua. Lakiehdotukset perustuvat pääasiassa EU-asetukseen, jota aletaan soveltaa 17. tammikuuta 2020. Sama päivä olisi myös lakien voimaantulopäivä.

Regeringens proposition som nu behandlas är viktig på många sätt. Den är viktig för att förverkliga konsumenternas rättigheter och den är viktig för att trygga ärliga företagens verksamhetsförutsättningar och främja hälsosam konkurrens. Förslagen baserar sig främst på en EU-förordning som börjar tillämpas 17 januari 2020. Det är också dagen då dessa lagar skulle träda i kraft.

Hallituksen esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista tehostetaan uudistamalla kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä. Esityksessä ehdotetaan, että viranomainen saisi muun muassa oikeuden poikkeustapauksissa määrätä internetissä olevaa sisältöä poistettavaksi ja viime kädessä määrätä itse sivusto poistettavaksi. Näiden uudenlaisten toimivaltuuksien avulla voidaan nykyistä tehokkaammin valvoa kuluttajansuojasääntelyn noudattamista ja puuttua lain rikkomuksiin myös digitaalisessa ympäristössä.

EU-asetusta sovelletaan vain EU:n jäsenvaltioissa ja vain tiettyihin rajat ylittäviin rikkomuksiin. Emme kuitenkaan halua Suomeen tilannetta, jossa kuluttaja-asiamiehellä olisi erilaiset toimivaltuudet riippuen siitä, onko yritys suomalainen vai esimerkiksi ruotsalainen. Myös talousvaliokunta on kiinnittänyt tähän huomiota. Siksi ehdotetaan, että kulutta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

ja-asiamiehellä olisi asetuksen mukaiset toimivaltuudet myös sellaisissa tilanteissa, joissa suomalaisen kuluttajan oikeuksia rikkova yritys on suomalainen tai kolmannelta maasta peräisin oleva. Täten kuluttaja-asiamies voisi puuttua esimerkiksi kiinalaisten nettikauppojen lainvastaiseen menettelyyn.

Viranomaisilla on nyt ja vastaisuudessa aina ensisijaisesti velvollisuus neuvotella elinkeinonharjoittajan kanssa. Tietyissä laissa yksilöidyissä vakavissa rikkomuksissa ehdotetaan käyttöön otettavaksi myös seuraamusmaksu. Tämän tavoitteena on tehostaa valvontaa erityisesti silloin, kun neuvottelut kuluttaja-asiamiehen ja elinkeinonharjoittajan välillä eivät tuota tulosta, vaikka lain rikkominen on selkeää. Tällä tavalla voidaan hillitä erityisesti epäreilua kilpailua markkinoilla.

Målsättningen, värderade talman, med regeringens proposition är förutom att verkställa en EU-förordning också att stöda laglig näringsverksamhet i Finland och att ge konsumenterna bättre skydd än de har för tillfället. — Kiitoksia, tack.

14.05 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Henrikssonille selkeästä lakiesityksen esittelystä. Mielestäni ministeri kiteytti lakiesityksen taitavasti. Esityksellä siis pyritään turvaamaan kuluttajan oikeudet, ja edistämään rehellisten, ahkerien yrittäjien työtä ja toimintaa. [Anne Kalmari: Ahkerien yrittäjien!]

Kun maailma muuttuu, myös erilaiset liiketoiminnan muodot muuttuvat ja uusiakin tulee. Meille, keskustalle on erityisen tärkeää, että me huolehdimme sekä liiketoiminnan edellytysten turvaamisesta että kuluttajan oikeuksista. Siksi on erittäin tervetullutta, että kuluttajansuojalainsäädäntöä nyt päivitetään ministerin kertomalla tavalla.

Tässä kyseisessä lakiesityksessä lähtökohtana on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. Pidän hyvin myönteisenä sitä, että nyt tämän esityksen myötä kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet tulevat myöskin kotimaata koskevia tilanteita koskemaan, mutta myös aivan niin kuin ministeri kertoi, myöskin kolmansia osapuolia, eli unionin ulkopuolella toimivien kauppojen ja toimijoiden tapauksia. Tällä hetkellä valitettavasti, niin kuin monet ehkä omasta kokemuksestakin tiedämme, kuluttaja-asiamiehen valtuudet eivät ole aivan riittävät, ja on hyvä, että kuluttaja-asiamiehen keinoja laajennetaan. Meidän tulee aina olla tavallisen kuluttajan puolella, ja siksi tämän lainsäädännön uusiminen on aivan erinomaisen tärkeää. Nyt meillä tulee viranomaisilla olemaan paljon paremmat valtuudet valvoa ja myöskin puuttua epäkohtiin, joita ilmenee, ja niin kuin tuossa lakiesityksessä todetaan, kuluttaja-asiamies voisi muun muassa tehdä valeostoja ja toimia valehenkilöllisyyden turvin selvittääkseen ja valvoakseen ja poikkeustapauksessa hänellä on mahdollisuus myös sulkea kuluttajia huijaavia verkkosivustoja.

On hienoa, että punamultahallitus nyt lähtee määrätietoisesti ja on lähtenyt määrätietoisesti toteuttamaan hallitusohjelmaa, jossa todetaan juuri se, että kuluttajansuojaa ajantasaistetaan ja tehostetaan myöskin kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista, uudistamalla viranomaisten toimintavaltuuksia koskevaa säätelyä. Tämä lakiesitys on kaikin tavoin kannatettava.

14.08 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Laissa on paljon hyvää. Kuten ministerin esittelyssä tuli esille, kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia lisätään ja kuluttajien oikeusturvaa parannetaan, mutta tämä on myös, kuten ministeri esitti, erittäin hyvä yrittäjien enemmistölle, koska he noudattavat huolellisesti kuluttajasäädök-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

siä ja on tärkeää, että terveet markkinat säilyvät. Lisäksi lainsäädännössä huolehditaan elinkeinonharjoittajien oikeusturvan kannalta siitä, että kuulemismenettely ja muutoksenhakumenettely ovat asianmukaisia.

Myös kuluttaja-asiamiehen toimintaa tehostetaan siten, että kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuteen. Nykyäänhän se raukeaa pelkällä väitteellä, joka tietysti altistaa helposti tilanteille, että sen asian kanssa joudutaan sitten... joko vetkuttelutarkoituksessa tai muuten, ja se sitten heti raukeaa. On hyvä tietysti huomata, että tässä on edelleen pohjalla se, että kuluttaja-asiamiehen tulee ensisijaisesti neuvotella asiasta, ei lähteä heti hutkimaan, vaan totta kai ensin hyvän tavan mukaisesti otetaan yhteyttä.

Täällä on muutamia asioita, jotka haluaisin erityisesti nostaa esille. Sivulla 62 hallituksen esityksessä on hyvin huomattu tämä tärkeä seikka, suhde rikosoikeudelliseen käsitteeseen eli kaksoisrangaistavuuden kieltä, joka tarkoittaa sitä, että kun tässä on mahdollisuus määrätä tämä seuraamusmaksu, niin sitä ei saa määrätä sille, joka on epäilty samasta rikoksesta esimerkiksi esitutkinnassa — ja siellä on siis vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta — tai asiassa, joka on edennyt tuomioistuimeen.

Lisäksi tärkeänä asiana on tämä valeosto tai koeosto, joka on täällä lain 10 §:ssä ja josta itse asiassa haluaisin ministeriltä kysyä. Täällä todetaan, että toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä koeostoja valvontatehtävien hoitamiseksi ja käyttää jopa valehenkilöllisyyttä, mutta sitten lain 3. momentissa tässä ehdotuksessa todetaan, että toimivaltaisella viranomaisella on oikeus peruuttaa tuo 1. momentissa tarkoitettu sopimus — eli ymmärtääkseni on tilattu jotakin, ja sitten todetaankin, että peruutetaan se. Ymmärränkö oikein? Tässä todetaan, että ”jollei se ole elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuutonta”, ja oikeastaan kysyn, että jos tällaisia koeostoja tehdään, niin mistä tällaisen rahoituksen on tarkoitus tulla, ja sitten, jos se onkin kohtuutonta elinkeinonharjoittajan kannalta, että peruutetaan tämä sopimus, jonka ymmärrän tässä tilaukseksi, koeostoksi, niin missä ratkaistaan sitten se, tuleeko se maksaa, ja onko näihin koeostoihin nyt budjetoitu jotain rahaa, koska jos minä nyt luen tämän oikein, niin tässä on jonkintyyppinen peruutusmahdollisuus. Ehkä ministeri pystyy tätä selventämään, toivon mukaan, en itse sitä ihan tuosta auki saanut.

Tämä tulee tosiaan myös meille lakivaliokuntaan käsiteltäväksi, ja lupaan siellä huolellisen ja hyvän käsittelyn siltä osin kuin tämä on lakivaliokunnan toimialaa, mutta tähän haluaisin vastauksen näistä valeostoista.

14.12 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille. Jokainen asia, jokainen lainsäädäntö, joka turvaa ja suojaa kuluttajaa nykyistä paremmin, on aina tervetullut, ja se ilolla vastaanotetaan varmasti tässä täysistunnossa tänäkin päivänä. Kuitenkin haluaisin muutaman asian nostaa ehkä siihen, missä henkilökohtaisesti koen vielä hieman semmoista epäselvyyttä sen suhteen, että seuraamusmaksu tulee nyt uutena elementtinä siihen repertuaariin, millä pyritään hillitsemään ja varmistamaan kuluttajan asemaa mutta myös ehkäisemään epätervettä kilpailua.

Meillä on seuraamusmaksujärjestelmiä tässä maassa, esimerkiksi lähetettyjen työntekijöiden osalta, ja me olemme voineet nähdä, että seuraamusmaksu on toimimaton eikä itse asiassa pysty turvaamaan sitä lähetetyn työntekijän asemaa riittävän hyvin, vaan toimijat, jotka harjoittavat epätervettä kilpailua ja pitävät alisteisessa asemassa työntekijöitä tässä maassa, toimivat edelleen hyvinkin ponnekkaasti välittämättä seuraamusmaksuista, koska ne ovat kuitenkin niin matalia. Kysynkin ministeriltä, onko seuraamusmaksun suuruutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

nyt pohdittu niin, että se toimii myös ehkäisevänä pelotteena, niin että kansainvälisiin toimijoihin päästään käsiksi. Seuraamusmaksu varmasti on järkevämpi kuin se, että lähdemme käymään vaikkapa kiinalaista yritystä kohtaan oikeudenkäyntiä ja peräämään sitä kautta mahdollisia rikkomuksia. Se on varmasti valtio- ja kuluttajaviranomaisen kannalta kallis polku, joten ehkä siinä mielessä riittävä seuraamusmaksun suuruus olisi huomattavasti tehokkaampi toimenpide. Varsinkin pienten toimijoiden osalta se olisi oikea toimenpide.

Onko ministeriössä lakia valmisteltaessa pohdittu sitä, kuinka tämän lain vaikutuksia seurataan jatkossa? En halua arvostella Kilpailu- ja kuluttajavirastoa tai sen paremmin kuluttaja-asiamiestä, mutta kun me tiedämme esimerkiksi pikavippien osalta, kuinka paljon sen suitsimiseksi on, toki, tehty edellisen hallituksen aikana ja niin että tässä eduskunnassa kahdella edellisellä vaalikaudella on korkoihin puututtu, mutta edelleen viranomaisten toimesta on tehty pikavippejä koskevia selvityksiä — tälläkin hetkellä on menossa selvityksiä, kuinka me voimme suitsia tätä kiirousta, joka Suomessa on pikavippien olemassaolosta — niin kuinka tämä laki mahdollistaa kilpailu- ja kuluttajaviranomaiselle, kuluttaja-asiamiehelle ponnekkaamman tартtumismahdollisuuden, niin että näitä asioita tällä sektorilla, mihinkä tämä ministerin nyt esittelemä laki liittyy, voidaan tehokkaammin vielä edistää?

Yrittäjien aseman parantaminen tässä ansaitsee kyllä vielä erinomaisen plussan, kuten tuossa edustaja Meri omassa puheenvuorossaan toi esille. On oikein, että meillä yritykset tässä maassa ovat tasavertaisessa kilpailuasetelmassa, ja se on yksi osa sitä, että kuluttajien ja rehellisten yrittäjien asemaa voidaan edelleen parantaa.

14.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Internet tarjoaa lähes rajattoman ostamisen maailman, mutta ei juuri minkäänlaista suojaa, vaan suoja on lähes yksinomaan käyttäjän osaamisen varassa. Tämä esitys tuo nyt hyvin laajan lakien muuttamisen kirjon. Esityksessä todetaan näin: ”Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Lisäksi muutettaisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, tuomioistuinmaksulakia, kuluttajansuojalakia, asuntokauppalakia, saatavien perinnästä annettua lakia, maksupalvelulakia, korkolakia, matkapalveluyhdistelmistä annettua lakia, palvelujen tarjoamisesta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, liikenteen palveluista annettua lakia sekä maksulaitoslakia.”

Ministeri Henriksson, esitys on varsin kattava ja tervetullut, ja esityksen perusajatus on hyvä: kuluttajan turvan suojaaminen. Tässä esityksessä myös ehdotetaan seuraamusmaksua ikään kuin sellaisena tiedossa olevana uutena toimenpiteenä, jolla varmasti syntyy sellainen henkinen pelote, että tekemisistä joutuu myös vastuuseen. Asetuksen tavoitteena on ollut ottaa käyttöön moderneja, tehokkaita ja tuloksellisia kuluttajansuojayhteistyötä koskevia mekanismeja, ja kun tämä nyt sitten valiokuntiin menee, niin toivotaan, että käsittely on sillä tavalla huolellista, että tämä tavallaan on myös sisällöllisesti niin selkeä ja yksinkertainen, että kuluttaja voi ymmärtää, että hänen oikeutensa merkittävästi tässä nyt kasvavat. Usein on niin, että kun me lainsäätäjät sitten lopulta saamme sen lain valmiiksi, niin se jää kuluttajalle aika etäiseksi. Mutta tässä tapauksessa perusviestin ja sitten myös niiden soveltavien mekanismien pitäisi olla selkeät, että näissä asianomaisissa viranomaisissa ja niissä, joita tämä koskee, olisi nyt selkeät ohjeet tämän käyttämiseen — tähän tulisi valmistautua.

Mutta vielä kerran kiitos tämän esityksen tuomisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

14.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tiedustelin ministeriltä myös liittyen näihin pikavippeihin ja erityisesti ryhmäkanteeseen.

Kuluttaja-asiamies Katri Väänänen tiedotti tällä viikolla, oliko eilen, että hän harkitsee ryhmäkanteen nostamista kahden kohtuuttoman kalliin kulutusluoton takia. Nyt etsitään sitten näitä tiettyjä luotonottajia, ja tämän ryhmäkanteen perusteluna ja mahdollisuutena on se, että tulee ilmoittautua riittävä määrä kuluttajaryhmää elikkä ihmisiä, jotka ovat näitä luottoja ottaneet. Ja sitten kuluttaja-asiamies myös kertoo, että tällaista vastaavaa ryhmäkannetta ei ole koskaan aikaisemmin ilmeisesti nostettu. Kysyisin teiltä, ministeri, ottaako tämä esitys jollakin tapaa kantaa nyt näihin ryhmäkanteisiin ja helpottaisi tavallaan asioiden eteenpäinviemistä ja toki myös sitä, että tavalliset kuluttajat ja kansalaiset uskaltaisivat myös kertoa, kun ovat kokeneet jotakin sellaista, että olisi syytä tehdä kannetta tai nousta valittamaan — millä tavalla tämä lakiesitys tähän asiaan suhtautuu? Tämä on erittäin tärkeä asia. Kuluttaja-asiamies on kyllä kuluttajaa varten, ja välttämättä ihmiset eivät aina tiedäkään, että sellainen henkilö on olemassa, ja yhteydenottoja kuitenkin olisi tarve tehdä ja myös valituksia. — Kiitos.

14.20 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Kysyisin ministeriltä, millä tavalla vaikka esimerkiksi kiinalaisen verkkokaupan toimiessa väärin pystytään tällainen seuraamusmaksu asettamaan ja millä tavallaan pystytään varmistamaan, että sitä seurausmaksua saadaan sitten myös perittyä.

14.21 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Silloin kun Suomi aikanaan liittyi EU:hun, niin meillähän yksi isoja huolenaiheita oli se, miten kansallisen kuluttajansuojalainsäädännön kanssa käy ja eihän vaan suomalaista kuluttajansuojaa olla heikentämässä. Siinä tilanteessa haluttiin erityisesti välttää sitä, että olisi tullut senttyppistä EU:n laajuista maksimisäätelyä, mikä olisi tavallaan dumpannut meidän hyvää kuluttajansuojatasaamme alas päin. No, nyt ollaan sitten onneksi siinä tilanteessa, että EU:n laajuisesti ollaan etsimässä enemmänkin tällaista minimisäätelyä elikkä halutaan nostaa tiettyjä sääntelyn tasoja erityisesti siinä, mikä liittyy nettikauppaan ja on rajat ylittävää, ja se on tietysti aivan välttämätöntä, että siinä löytyy myöskin yhteistä, rajat ylittävää sääntelyä. Siellä ollaan lähdetty liikenteeseen ja tällä tavalla halutaan nostaa kuluttajansuojan tasoa varmasti monissa maissa ja sitten myöskin nimenomaan näihin rajat ylittäviin tilanteisiin puuttua.

Täytyy sanoa, että tässä esityksessä on erittäin hyviä avauksia, mutta muutamien kohdalta täytyy miettiä sitä, pystytäänkö näillä ihan oikeasti tarttumaan näihin ongelmiin. Tuossa edustaja Laakso nosti esimerkiksi nämä internetkaupat, jos ajatellaan, että voidaan-ko kolmanteen valtioon ulottaa tätä valvontaa. Kun tiedetään, että tänä päivänä esimerkiksi rikollisen aineiston levittäminen sellaiselta serveriltä, joka sijaitsee jossakin kolmannessa maassa, saattaa olla äärimmäisen vaikeaa saada estetyksi, ja jos harhaanjohtavaa markkinointia käytetään tai kenties huijataan täysin näillä tuotteilla, niin pystytäänkö tällaisissa kaupallisissa tilanteissa ihan oikeasti näitä sivustoja sulkemaan? Tätä olisin ministeriltä kysynyt.

Toinen asia nousi täällä myöskin esille, tämä pikavippien suitsiminen, eli pystytäänkö nyt näillä lainsäädännön muutoksilla paremmin tähän asiaan puuttumaan? Meillä viime keväänä taisi olla keskustelua siitä, että Suomeen olisi yritetty rantauttaa jopa sellaista mal-
lia — ja liekö onnistuttukin — jossa luottotietonsa menettäneen henkilön sukulaisia saatetaisiin ottaa vastuuseen näistä pikavipeistä, jos heidän allekirjoituksiaan olisi saatu näihin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

papereihin tai niihin internetlomakkeisiin. Tämä vaikutti kyllä todella järkyttävältä, että jos ihminen on jo muutenkin taloudellisessa kurimuksessa, niin myöskin hänen lähipiirinsä sitten mahdollisesti joutuisi näihin ongelmiin.

Tässä todellakin on hyvää se, että on myöskin mahdollisuus viedä markkinaoikeuteen näitä asioita kotimaisista tarpeista lähtien — tämä on parannus kotimaiseen kuluttajansuojaan, lähtenyt kansallisesta tarpeesta — ja myöskin sitten nämä seuraamusmaksujen määrittäminen.

Mutta näihin pariin kysymykseen toivoisin ministeriltä vastausta.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri saa puheenvuoron kahden seuraavan puheenvuoron jälkeen.

14.24 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että tämä hallitus jälleen kerran on pienen ihmisen ja rehellisen yrittäjän asialla. Ei ole helppoa suitsia petoksia, siksi että ne siirtyvät entistä enemmän nettiin. Ja kuten edustaja Essayah tuossa edellä nosti esiin sen, että moni toiminta tapahtuu ulkomailta käsin, ja luulen, että tässäkään tapauksessa eivät oikein kynnet sinne puolelle pidä. On siksi tärkeää, että kansainvälisillä foorumeilla, aivan kuten olemme toimineetkin, sekä groomingiin että tällaiseen epärehelliseen yrittämiseen koetetaan saada sopimusta, niin ettei esimerkiksi peliyrittämistä Maltalta jatkossa tehdä suomalaisin voimin, kuten on nykypäivänä tehty.

Mutta varsinaisen kysymyksen oikeastaan liittyy meillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa oleviin elintarvikelainsäädännön muutoksiin, jotka myös liittyvät elintarvikepuolen petoksiin. Ovatko ne kytkennässä tähän lainsäädäntöön, kuluttajansuojaan? Onko näitä asioita koordinoitu?

Siellä on asioita, jotka ovat meillä nyt jo käsittelyssä, mutta elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistus tulee myöhemmin. Elintarvikepetokset ovat maailmalla todella suurimitakaavaisia, ja meillekin kasvinsuojeluainejäämiä virtaa osin tämän kautta, ja alkuperämerkinnät on joskus tietoisesti hämärrytetty tai yksinkertaistettu. Esimerkiksi torilta jää kiinni joka vuosi iso määrä mansikanmyyjiä, jotka myyvät kotimaisena ulkomaista mansikkaa. Tämän tyyppiset asiat, jotka osin eivät ole niin vakavia yksittäisen ihmisen kannalta mutta jotka suuren kokonaisuuden kannalta ovat todella merkittäviä ja polkevat sitä tavallista yrittäjää. Edustaja Laukkanen tuossa luetteli ison määrän, mutta elintarvikelainsäädännön kytkentää ei tässä kohtaa ollut. Miten se hoidetaan?

14.26 Sandra Bergqvist r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Det är bra att vi får en uppdaterad lagstiftning som tar fasta på problem som uppstår just precis i dag. Jag har ändå tre frågor till ministern.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että seuraamusmaksun suuruus olisi enintään 4 prosenttia yrityksen liikevaihdosta. Kysyisin ministeriltä: Minkälaiseksi arvioitte käytännön muodostuvan? Kuinka usein arvioitte, että markkinaoikeus määräisi 4 prosentin seuraamusmaksun?

Toiseksi: Hallituksen esityksessä painotetaan, että tällä hetkellä kuluttaja-asiamies voi hakea tietyn toiminnan nimenomaista kieltoa ja vaatia uhkasakkoa. Onko niin, että selvästi laitonta toimintaa harjoittavalle yritykselle ei siis tällä hetkellä ole mitään muita sanktioita kuin toiminnan kieltäminen, mikä sekin on pitkä prosessi?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

Kolmanneksi: Elinkeinoelämä on paikoin suhtautunut kriittisesti tähän esitykseen. Eri-tyisesti on sanottu, että yritysten pitäisi nyt erityisesti varautua tähän seuraamusmaksuun, mistä tulisi valtavan kallista. Siksi pyytäisin vielä ministeriä selventämään, muutetaanko tässä yhteydessä myös yrityksiin kohdistuvia velvoitteita, vai onko niin, että jo olemassa olevat säännökset pysyvät ennallaan ja ainoastaan niiden valvontaa tehostetaan. — Kiitos.

14.28 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Kiitos oikein hyvistä ja relevanteista kysymyksistä. Aloitan ehkä siitä, mihin edustaja Bergqvist lopetti. On varsin selvää, että tällä uudistuksella ei kajota nyt itse kuluttajansuojalainsäädäntöön. Se sama kuluttajansuojalainsäädäntö on edelleen, mikä siis koskettaa meidän yrityksiä. Nyt puututaan siihen, mitkä ovat ne työkalut, joita kuluttajaviranomaisilla on käytettävissä. Ja siinä tulee nyt parannusta niin, että kuluttajien asemaa parannetaan, ja tähän tarkoittaa sitä, että tästäkin hyötyvät rehelliset yrittäjät, ja niitähän meillä on Suomessa paljon.

Yritän käydä myös näitä kysymyksiä yksityiskohtaisemmin, tässä nyt läpi. Edustaja Meri kysyi tästä valeostoksesta: Sehän on uusi tapa nyt tämän uuden lain myötä myös kuluttaja-asiamiehelle toimia silloin, kun hän pelkää tai on odotettavissa, että jossain yrityksessä tapahtuu jotain, mitä siellä ei pitäisi saada tapahtua, ja silloin tämmöistä valeostosta voi harjoittaa. Lähden siitä, että tätä varten on budjetoitu määrärahaa myös kuluttajaviranomaisen omassa budjetissa. Varmasti tämä on asia, jota teidän kannattaa myös lakivaliokunnassa käydä sitten tarkemmin läpi. Mutta kyllähän myös tämä laki lähtee siitä, että toimivaltainen viranomainen ei voi koeostoja tehdessään millään lailla esimerkiksi yllyttää elinkeinonharjoittajaa lainvastaiseen tekoon, ja näin ollen tässä laissa ei tarkoituksena ole se, että elinkeinonharjoittaja olisi maksajana, jos tällaista valeostosta tehdään. Ja jos hän toimii rehellisesti, niin kyllä hänen pitää saada maksunsa myös siitä tavarasta, siitä minä lähdän.

Sitten, edustaja Myllykoski, tämän seuraamusmaksun suuruus, ja sen ennaltaehkäisevä vaikutus: Olemme lähteneet siitä, että tällä maksulla on myös ennaltaehkäisevä vaikutus. Ja tämä seuraamusmaksun suuruus, tämä myös edustaja Bergqvistille vastauksena, perustui kokonaisarviointiin, ja sitä määrittäessä tulee ottaa huomioon muun muassa rikkomuksen laajuus ja vakavuus. Elikkä sehän ei lähde siitä, että aina, jos tapahtuu joku rikkomus, niin se maksun suuruus on 4 prosenttia liikevaihdosta, vaan ensin neuvotellaan, ja sitten vasta, jos ei neuvottelussa päästä eteenpäin, niin silloin kuluttaja-asiamiehellä on tämä mahdollisuus, mutta 4 prosenttia liikevaihdosta on kuitenkin niin iso summa, että harva yrittäjä haluaa maksaa sellaisen summan. Omnibus-direktiivi, joka on myös tulossa tässä tulevina kuukausina päätökseen Euroopan ministerineuvostossa, tulee edellyttämään vähintään tämän suuruista seuraamusmaksun enimmäismäärää, ja sen takia se on tässäkin se 4 prosenttia korkeintaan.

Sitten totta kai on niin, että tätä tullaan seuraamaan. Ja nyt kun annetaan kuluttaja-asiamiehelle ja viranomaisille useampi työkalu, niin kyllä, on tarkoitus, että se myös vaikuttaa niin, että kuluttajansuoja tästä vahvistuu.

Sitten oli kyse tästä ryhmäkanteesta, edustaja Juvonen kysyi siitä. Tässä esityksessä ei oteta kantaa ryhmäkanteeseen. Meillä on jo ryhmäkanne olemassa, ja mitä tulee nyt tähän Helsingin Sanomissa julkaistuun juttuun, niin en tietenkään voi kommentoida yksittäistä asiaa, mutta yleisellä tasolla voin todeta, että kuluttaja-asiamiehellä on ryhmäkannelain mukaan mahdollisuus panna kantajana vireille ryhmäkanne ja käyttää siinä asianosai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

sena puhevaltaa. Elikkä semmoinen mahdollisuus on. Meillä toki ei ole ollut sellaista tilannetta aikaisemmin tässä maassa, ja sen takia näitä tuomioita ei ole.

Sitten näistä kiinalaisista yrityksistä. Tässähän lähdetään siitä, että nettisivuihin ja verkkotunnuksiin liittyvien toimenpiteiden kynnys on korkea. Nettisivustot voitaisiin poistaa lähinnä, jos olisi kyseessä petoksellista toimintaa. Silloin pitää tietysti käydä läpi, millä tavalla se kiinalainen yritys markkinoi itsensä Suomeen. Jos se tekee sen suomen kielellä, yrittää täällä myydä tavaraa suomalaisille, niin silloin se markkinointi kohdistuu tähän, ja silloin tämä antaa mahdollisuuksia myös puuttua siihen. Mutta tämä on aika kompleksinen juttu, ja tässä myös on kyse siitä, miten tehdään muissa maissa, ja juuri sen takia näissä tapauksissa on myös yhteistyö EU:n sisällä tärkeä. Elikkä aina arvioidaan tapauskohtaisesti, mikä on kussakin tilanteessa paras tekninen tapa puuttua, mutta jos suoraan yritetään myydä täällä suomen kielellä tavaraa, niin kuluttajansuojalaki suojelee kyllä myös sellaisia loukkauksia vastaan. — Kiitos.

14.34 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Neljän prosentin niin sanotusta seuraamusmaksusta olisin vielä halunnut kysyä. Oletettavaa on, että me emme pysty ehkäisemään sitä, että on niin sanottuja tuotteen valmistajaemäyriksii, jotka sitten pilkkovat ehkäpä tuotekohtaisesti sitä markkinointia, jolloin näitten pienten ketjussa olevien yritysten liikevaihto on aika pientä siihen nähden, mitä on sitten tämä iso kokonaisuus siellä taustalla. Saammeko joitakin välineitä siihen, vai olisiko pitänyt pohtia vielä sitä, että määrätään suoranainen toimintakielto välittömästi, kunnes neuvottelut ollaan saatu käytyä? Eli toiminta keskeytettäisiin ja neuvoteltaisiin sitten, kuinka pitää edetä, sillä voihan olla ja varmasti niin on usein, että siellä on ymmärtämättömyydestä ja tietämättömyydestä kysymys, jolloin sitten toimintaa voidaan oikaista.

Edustaja Essayahin kysymykseen, jonka hän esitti: Ministeri ei siihen vielä kerinnyt ottaa kantaa näitten pikavippien osalta. Jos oikein ymmärsin, niin markkinoille tuotiin tuote, joka mahdollisti sen, että maksuhäiriömerkinnällä varustettu kuluttaja saa pikavipin merkinnästä huolimatta, kun se yritys, joka myöntää sen pikavipin, ottaa taloudellisen vastuun. Olisin vähän kysynyt, että ei kai tällaista nyt ole rantautunut, että lähdetään hakemaan niin sanotusti lähisukulaisilta niitä pikavippisaatavia, koska sehän silloin tarkoittaa, että hän on tavalla taikka toisella takaamassa sitä pikavippiä. Eli jos tähän vyyhtiin saisi jonkinlaisen selvityksen ministeriltä.

14.36 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on varmasti hyvin tervetullut niille monille pikavippejä ottaneille henkilöille, jotka alkavat nähdä toivoa siinä, että kun heitä on ensin kiskottu vuosia, he voivat saada oikeutta sitä kautta, että yritykset alkavat parantaa toimintatapojaan tällä uhalla, että seuraamusmaksu voi olla 4 prosenttia liikevaihdosta sanktiota, jos toimii petollisella tavalla. Se ei tosin poista tätä ongelmaa vielä pitkään aikaan, en usko siihen, vaan se tarkoittaa kuluttaja-asiamiehen kannalta ja myös lainsäädännöllisesti useita muitakin toimia.

Kuten varmasti ministeri tietää, kuluttaja-asiamieshän on huomenna pitämässä tiedotustilaisuuden siitä, että aikoo nostaa ryhmäkanteen ja kerää mukaan niitä henkilöitä, tuhansia ihmisiä mielellään haluaa saada sinne ryhmäkanteen nostamiseen. Hänhän julkaisee saamansa tiedon mukaan, kun eilen kysyin asiaa häneltä, huomenna semmoisen nettilomakkeen, jonne kaikki voivat ilmoittautua ja täyttää sen. Tämä koskee nimenomaan niitä ve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

lallisia, joilla on alle 5 000 euron luottovelka ja jotka kokevat, että se korko on ollut kohtuuton.

Tämä historiahan on jo niin pitkä, kun 2013 vasta saatiin — jotka täällä ovat istuneet, niin muistavat — eduskunnassa laki säädettyä siitä, että yritykset voivat ottaa korkoa enintään sen 50 prosenttia, jos luoton määrä on alle 2 000 euroa. Mutta välittömästi, kun laki oli tuore, yritykset keksivät, että he rupesivat myöntämään yli 2 000 euron luottoja, jolloin ne saivat edelleenkin periä niitä kymmenien ja jopa satojen prosenttien vuosikorkoja kuluttajilta.

Nythän syyskuussa 2019 tätä lakia on ymmärtääkseni jollakin tavalla muutettu siten, että korko pudotettiin 20 prosenttiin jälleen näistä yli 2 000 euron luotoista. Mutta kysymys on [Välihuuto] — alle 2 000 euron luotoista, korjaan — mutta kysymys on edelleen se, että kun näitä korkoja pystytään kiertämään erilaisilla vippaskonsteilla, niin mitä hallitus aikoo tehdä, että yritykset ymmärtäisivät, että ei ole moraalisesti eikä millään tavalla hyväksyttävää, että näitä ennestään velkaantuneita ihmisiä saadaan kurittaa näillä koroilla ja periä kohtuuttomia kustannuksia heiltä vuosikausia?

Toinen asia on vielä se, miten nämä kuluttajat selviävät siitä, että kun he ensin maksavat, lyhentävät niitä luottojaan, niin — olen ymmärtänyt näin — yritykset pystyvät sitten korolle hakemaan myös koron päälle korkoa, kun ne perivät näitä kustannuksia. Miten tähän pystytään puuttumaan?

Vielä viimeisenä, arvoisa puhemies, haluan sanoa näistä postimaksuista nettiyrityksille. Eliikkä nyt vaikka sieltä Kiinasta tai Suomesta tai mistä tahansa tulee tuote, joka ei vastaa sitä, mitä yrittäjä on myynyt tai mitä asiakas on olettanut ostaneensa, niin hyvin monissa tapauksissa se tuote jää palauttamatta sen takia, että kuluttaja ei halua maksaa postimaksua palauttaakseen sitä tuotetta. Useat yritykset eivät anna mahdollisuutta, että sen tuotteen saa palauttaa rahtivapaasti. Onko tässä mitään, mitä laki sanoo tähän asiaan: onko kuluttajalla oikeus palauttaa tuote ilman, että hän itse sen ensin maksaa — tai ylipäänsä saada takaisin [Puhemies koputtaa] — siitä palautetusta tuotteesta maksetun postikulun, koska useassa tapauksessa se voi olla kymmeniä euroja, kun se menee ulkomaille saakka?

14.39 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä koko jutussa vähän aavistuksen tuntuu jotain sellaista ongelmallista minun mielestäni, koska nyt jos esimerkiksi perustetaan joku yritys, minkä ajatuksena on vain se, että se toimii huijaten, niin meidän nyt kaikki tiedämme, että tänä päivänä netissä tieto menee niin nopeasti, että ennen kuin täällä missään viranomaiset pystyvät asiaan reagoimaan, niin se kauppa on jo tyrehtynyt sen takia, että asiakkaat sen tietävät. Nyt sitten taas vastapuoleisesti jos näitä seuraamusmaksuja ja tämäntyyppisiä juttuja tehdään vain niille yrityksille, mitkä pääsääntöisesti toimivat oikein, niin silloinhan käytännöllisesti katsoen ne suurimmat syyt ovat yleensä siinä, että on ymmärretty väärin tai jotain muuta vastaavaa, ja silloin näitä seuraamusmaksuja ei ole oikein relevanttia edes luodakaan.

Puhumattakaan nyt tietenkään sitten tässä tilanteessa siitä jutusta, niin kuin ministeri äsken itsekin sanoi kierrellen ja kaarrellen sen, minkä rivien välistä sai luettua, että kiinalaisia ei saada millään tavalla mukaan näihin seuraamusmaksuihin. Vaikka ajatus on hyvä, kun ajatellaan, että rehelliset yritykset pääsisivät hyötymään tästä asiasta, niin voiko tässä nyt loppupeleissä olla kuitenkin vähän se ongelma, kun me näitä vaatimuksia lisäämme, että se käytännöllisesti katsoen vaikeuttaa näitten hyvin toimivien yritysten toimintaa ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

niitten riskejä näihin seuraamusmaksuihin, koska näitä ei sitten kuitenkaan sieltä kolmansien maitten yrityksiltä saada perittyä?

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän puheenvuoron ministeri Henrikssonille, ja sen jälkeen aiemmin sovitulla tavalla tämä keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan päiväjärjestyksen muiden asioiden käsittelyn lopuksi.

14.42 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Mitä tulee näihin pikavippeihin nyt, niin tilannehan on se, että on tullut tämä 20 prosentin korkokatto, joka on astunut voimaan tänä syksynä, ja sitä nyt seurataan, miten se tulee toimimaan käytännössä. Ja yksi hyvä asia, joka myös on tapahtumassa ja joka on myös tämän uuden hallituksen ohjelmassa, on se, että pikaluottoyritysten valvonta tullaan siirtämään myös Finanssivalvonnan alaiseksi. Odotan itse, että se tehostaa tätä valvontaa kaikilta osin ja olisi hyödyksi koko tälle kentälle, että se toimisi paremmin kuin tänä päivänä, totta kai niin, että kaikin tavoin meidän pitää välttää sitä, että ihmiset ylivelkaantuvat ja että ihmisiä viedään harhaan. Sen takia hallitus myös on linjannut sen, että mikäli edelleen havaitaan puutteita tässä sääntelyssä, niin ryhdytään toimenpiteisiin sääntelyn tehostamiseksi ja kuluttajaluottojen markkinoinnin sääntelyn tiukentamiseksi, eli sekin on vielä siinä työkalupakissa, jos sitä tarvitaan.

Sitten, mitä tulee tähän kysymykseen, minkä muun muassa edustaja Laakso ja joku muu esittivät, että miten tässä yritysten käy: Tilannehan on se, että ne yritykset, jotka toimivat lainsäädännön mukaisesti, hyötyvät tästä laista. Kuluttajat hyötyvät tästä. Tämähän vahvistaa kuluttajansuojaa koko EU:ssa, ja se on hyvä asia. Ja kuinka moni suomalainen tänä päivänä, kun ostaa tavaraa netistä, ostaa sen suomalaiselta yritykseltä? Kuinka moni ostaa sen joltakin yritykseltä, jolla on toimipaikka Euroopassa tai lähimaissa? Uskon, että ne ovat aika suuria ne määrät meistä, jotka kuitenkin ostavat sen täältä eurooppalaiselta lähipiiriltä. Tietenkin on myös niin, että kuluttajan itse pitää olla valveilla siinä, kun tekee ostoksia netissä, ja miettiä, onko tämä turvallista ja onko tämä yritys semmoinen toimija, johonka voi luottaa, ja niin edelleen. Mutta tämä lainsäädäntöhän vahvistaa kuluttajan asemaa. Tämän lainsäädännön tarkoitus on vahvistaa juuri kuluttajan tilannetta tänä päivänä mutta myös hyödyttää rehellisiä yrityksiä. Kaikki ne yritykset, jotka toimivat pelisääntöjen mukaisesti, hyötyvät myös tästä, ja siitä olen aivan varma.

Sitten tässä muun muassa edustaja Kalmari kysyi tästä elintarvikelainsäädännöstä. Minulla ei ole tarkkaa tietoa siitä, mutta jos yrität myydä muunmaalaisia mansikoita suomalaisina, niin se nyt ei varmasti ole semmoinen tapaus, jossa heti tulee joku maksu, mutta ainakin se keskustelu kuluttaja-asiamiehen ja tämän yrittäjän välillä ja neuvottelu siitä, että näin ei saisi toimia, aktualisoituu kyllä myös tämän lainsäädännön puitteissa. Mutta mitä muuten tulee siihen, että yritetään myydä elintarviketta jonakin muuna elintarvikkeena, niin siitä en tiedä, millä tavalla se keskustelu on ollut mukana tässä hankkeessa.

Ylipäänsä on tärkeitä se, että Euroopan unionissa nyt halutaan vahvistaa kuluttajien asemaa, ja se on syy myös siihen, että tämä asetus on nyt ajankohtainen, ja tämä on esimerkki siitä, minkälaista hyötyä meillä suomalaisilla on siitä, että olemme EU-jäsenmaa. Tämä on myös konkreettinen esimerkki siitä, että Euroopasta ja EU:sta tulee myös hyvää lainsäädäntöä.

Elikkä kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, tässä kuluttajan asema paranee, rehellisten yrittäjien asema paranee, ja tämä on kaiken kaikkiaan hyvä uudistus, jota hallitus nyt on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

lähtenyt ajamaan ja jossa myös on tärkeätä, että tietysti lakivaliokunnassa kuullaan asiantuntijoita ja paneudutaan näihin yksityiskohtiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.